

múzeumőr



Szilágyi Lenke felvétele

GRÉCZI EMÓKE

„BÁRMIHEZ NYÚLSZ, VAN BENNE ANYAG,
ÉS MÉG KÖZÖD IS VAN HOZZÁ”

BESZÉLGETÉS ESTERHÁZY MARCELL KÉPZŐMŰVÉSSZEL

I Bőven jutott neki az Esterházy-örökségből. Kapcsolódó művei olyan konstrukciók, amelyek maguk is ezt az örökséget gyarapítják, ugyanakkor az író apa hagyatékának rendezése nagyon is konkrét feladatot szabott rá. Esterházy Marcell képzőművésszel beszélgettünk.

MC: Meddig tudnál visszamenni a történelemben? Milyen mélységig tudnál felrajzolni egy családfát?

I Mindig azt hiszik, hogy ez egy hatalmas család, pedig számszerűen nem vagyunk sokan. Ha szükséges lenne, vissza tudnék menni, de amennyi engem ebből érdekel, a Schwarzenberg ükanyáig mennék vissza. Ha le kellene rajzolni az ágakat, tudom, a brüsszeli rokonok hogyan kapcsolódnak a nagyapám unokatestvérén keresztül, és hol kapcsolódnak a németek, de tényleg nem vagyunk olyan sokan. Valamikor a kilencvenes évek elején Lockenhausban volt egy családi találkozó, ahol elvileg mindenki jelen volt, az akkor készült családi csoportképen nagyjából harminc férfi szerepel. A rokonság egy része Belgiumban, Ausztriában, Németországban él, de létezik francia vonal is.

MC: Ha II. Pálról vagy III. Miklósról van szó, el tudnád őket helyezni térben, időben?

I Nagyjából igen. Bonyolítja a dolgot, hogy mindenki Miklós. Nekem pedig az első az öcsém, és tőle megyek vissza időben. A német rokonság kicsit aktívabb, ha van valamilyen fejlemény a családban, akkor velük levelezünk. Egy időben voltak találkozók, kísérletek, hogy legalább a fiatalok összejárjanak. Konkrétan a mi esetünkben az sem mindegy, hogy az Esterházy-vonalon indulunk el, vagy a Károlyi-vonalon. Dédnagymamám Károlyi Margit, az ő családja is érdekes szál. Nem beszélve a már említett Schwarzenberg-vonalról.

MC: Számtalan kastély, kúria, városi palota kapcsolódott valaha a családhoz. Melyikhez érzel kötődést? Majkról például hoztál földet az egyik művedhez.

¶ Mondjuk ki: loptam. Odamentünk Gáspár fiammal egy ásóval, és elhoztuk. Bonyolultabb lett volna valakinek elmagyarázni, hogy kik vagyunk, és miért van szükségem a földre. Ebből lett a *Földet vissza nem veszünk!* című munkám. A közvetlen családomhoz Majk és Csákvár tartozott, ezekhez a helyekhez nyilván erősebben kötődöm. Évente egyszer elmegyünk a gyerekekkel, hogy megmutassam, mi nem lett az övék. Ezen kívül Szigligethez fűz még kapcsolat, ami ugyan nem hozzánk tartozott, és számomra már csak alkotóházként lett fontos, hiszen az apám is dolgozott ott. A brüsszeli rokonaim édesapja, aki már nem él, még Szigligeten volt gyerek, ezért van fogalmam arról, milyen volt a kastély régen. Ők egyébként a mai napig nem nagyon értik az államosítás lényegét. Hiszen náluk ott a kastély kulcsa, amit az apjuk annak idején magával vitt. Amihez végképp nincs kapcsolódásom, pláne érzelmileg, az Fertőd, Kismarton, Fraknó, ezek számomra éppúgy történelmi emlékhelyek, mint bárki számára.

MC: *Éltél Franciaországban, bizonyára tapasztaltad, hogy ott az Esterházy név nagyon más érzéseket vált ki az emberekből. A Dreyfuss-ügy negatív figurájáról van szó, és az új Polanski-film nyilván visszahozza a köztudatba. Ugyanakkor Németországban az édesapád elismertsége miatt jelent az Esterházy név nagyon erős brandet.*

¶ Az erős francia társadalmi tudatban élénken él a Dreyfuss-per. Hogy mennyire, azt nehéz kívülről átérezni, mert idehaza nem hiszem, hogy Tiszaeszlár az utca emberének ma bármit is jelentene. Ott tényleg minden szinten beléjük ivódott, és erre a Polanski-film nyilván ráerősít. Az ügy negatív hőse Walsin-Esterházy, aki egyébként nem is volt született Esterházy, de ez már így rögzült az emberekben. Németországban az ottani ág miatt is ismerik a családot, az apám neve pedig főleg Berlinben és a nagyvárosokban ismert. Sőt sztár volt. Amikor Berlinben sétáltunk, felismerték az utcán, odajöttek hozzánk az emberek. Ez pedig arról szól, hogy a németek számára mennyire fontos a kultúra. Az akadémián is aktív volt, dolgozott kinn ösztöndíjjal, a húgom és az öcsém ott járt iskolába, szóval teljes mértékben beépült a berlini kulturális élet szövetébe. Otthonosan érezte magát.

MC: *Melyek azok a tradíciók, amelyekbe belenőttél? Egyet magam is tudok: a családi mauzóleumba való temetkezés. 2016-ban nagyon sokan átélhettük ezt édesapád temetésén.*

¶ Először a nagyapám temetésén jártam Gannán, másodszor az édesapámén. A nagymamám viszont Farkasréten nyugszik, ő nem akart Gannán temetkezni,

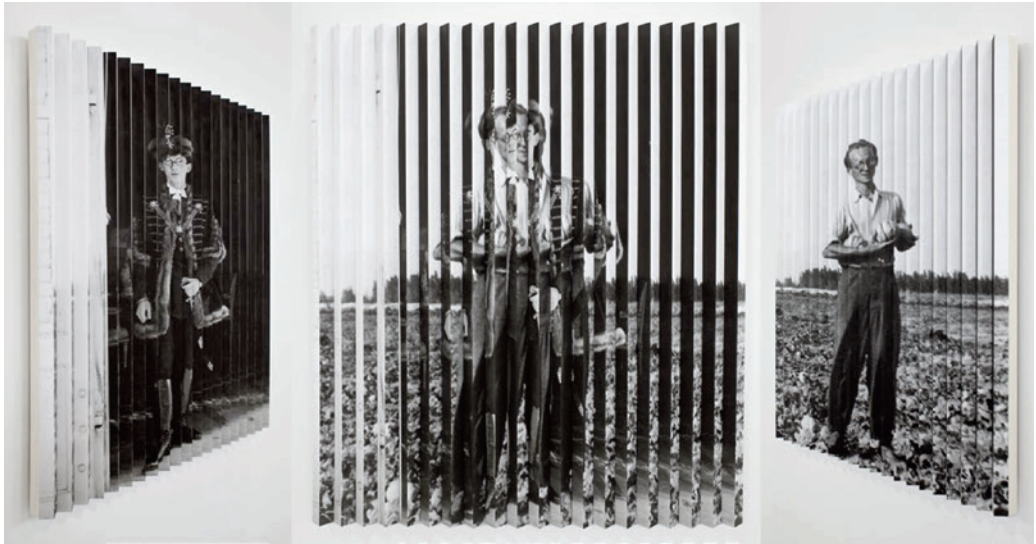
és én is most hasonlóképpen gondolom a magam dolgát. Hideg és sötét. Az apámnál is felmerült, hogy Farkasréten temessük, de azért lementünk Gan-nára, és ez volt az egyetlen alkalom, amikor igazán éreztem, hogy egy Esterházy-nak van valamije. Kérdeztem a polgármestert, lehet-e a falba egy lyukat vágni az urna számára. Ő pedig azt mondta: „Marcell, értse meg, ez az önké.” Ilyet 1945 óta nem nagyon hallott az ember. Nagyon kedvesen ápolják ott az Esterházyak emlékét, és szerintem jól döntöttünk, bár a mai napig sokan mondják, hogy az apámnak elérhetőbbnek kellett volna maradnia. Így is meglepően sokan járnak oda, mindig van friss virág a sírjánál. A temetés után mondták a helyiek, hogy ennyi embert itt még nem láttak, mert egyébként ha egy autó átme-gy a falun, másnap mindenki erről beszél. Nagyon helyesek, barátságosak és politikamentesek. Szeretek oda járni. Visszatérve a tradíciókra, a nagyapámmal kapcsolatban szoktam mondani, hogy volt négy fia, és annak ellenére, hogy nem volt éle-te, nem volt szabadsága, sőt még a titkosszolgálattal is együttműködött, mégis át tudta adni a gyermekeinek, hogy mi az, hogy szabadság, mi az, hogy tradíció.

MC: Sőt létezik olyan olvasata a Javított kiadásban feltáruló történetnek, mintha pontosan ezért is hozott volna áldozatot.

¶ Egyrészt én is ezt gondolom, mert valami oka volt, hogy ezt a döntést hozta, mi-közben nem szeretném felmenteni sem, mert sokan hasonló helyzetben nem így döntöttek. Sokan sokféleképpen magyarázták, támadták is az apámat, ami-ért nyilvánosságra hozta a dokumentumokat. Apámnak és nekem alkotómű-vészként megadatott, hogy a magunk módján kezeljük a dolgokat, nem va-gyunk történészek.

MC: Elérkeztünk hozzád, a munkáidhoz. Mi volt az első „lelet” az örökségből, amihez képzőművészként nyúltál?

¶ Nem terveztem, hogy a családommal fogok foglalkozni, és nem is az apaival kezd-tem: első családi vonatkozású művemben az anyai nagyapám szerepel, egy va-sárnap ebéd közben felvett filmen. És csak ezt követően öt évvel kanyarodtam rá valóban a családi dolgokra, mert belefutottam olyan archív anyagokba, ame-lyekkel öröm volt dolgozni. Bár az apám ezt a területet eléggé lefedte, még-is sikerült a magam módján foglalkozni vele. Az a videó valamiért nagyon si-keres is lett, talán azért, mert nagyon egyszerű eszközökkel lehetett az időről beszélni. Szeretem, amikor egy nagyon egyszerű változtatás csomó új réteget hoz elő. Horányi Attila hívja sűrítésnek. Ez nyilván veszélyes, mert alapvetően



Orthodromie (2011) giclée nyomtatás, fa, 100×85×5 cm

sok mindent feltételezek a nézőről, hogy ugyanazokat az asszociációkat fogja hozzákötöni, holott nem feltétlenül van így. De mint alkotóművésznek megvan a szabadságom, hogy szabadon hozzányúljak mindenhez, szabadon értelmez-
zek mindent. Persze ebben van felelősség is.

MC: *Kérdés, hogy a nézők ötven év múlva fogják-e tudni értelmezni ezeket a rétegeket, jelentéseket. Például amikor az apai nagyapádról két képet érintkeztettél: az egyiket tizenhat évesen a csákvári kastély előtt áll, a másikon az ötvenes években, a Hortra való kitelepítés idején, egy dinnyeföldön.*

¶ Ez az *Orthodromie*. Oda kell írni ezeket az adatokat, és így is szerepel az MNG kiállításán. Ha tudja a néző, kit és milyen körülmények között ábrázolnak a képek, a lényeg összeáll, nem kell hozzá mélyebb tudás. Az Esterházy Pál letartóztatását, feleségétől, Ottrubay Melindától vett búcsúját feldolgozó, összefonódott kezeiket ábrázoló fotómunka, a *Turner la page* értelmezése már bonyolultabb. Szerintem ez az intermédia tanszékről hozott „betegség”, a kényszer, hogy mindig meg kell indokolnom a méret, a médium, a téma választását, mindig kell magyarázat, soha ne csináljak semmit csak úgy. Pedig néha jó lenne.

MC: *Lehet mondani, hogy van az eddigi életművednek egy apád halála előtt és utáni, szétválasztható korszaka?*

¶ Minden nagyobb munkánál, például amikor elkészült az *Orthodromie* vagy a *Fekétén-fehéren* videó a *Sípoló macskakő* zárójelenete alapján, amelyben a nagyapám szerepel, mindig úgy éreztem, hogy ez egy kerek egész, és el lehet engedni. Aztán újra belefutottam valamibe, ami elég izgalmas volt ahhoz, hogy foglalkozzam vele. A *Jelentés* című kiállításnál is már elég erősen toltam el magamtól a dolgot, a *Farkasvakság* kiállítás pedig kifejezetten a gyászidőszakról szól, és azután már csak egyetlen munka született, amelyet a Budapest Galériában mutattunk be: az apám üres dolgozószobájában készült videó, majdnem állókép, csak kicsit látszik, hogy mozog a fény vagy libben a függöny, és ez alatt hallható a kisfiamnak a beszédet megelőző halandzsázása. Ők ketten már nem találkoztak, nem ismerték egymást, a fiam csak történetekből fog tudni az apámról. Az álló-mozgó képek jelzik, hogy már nincs történetmesélés, Misa hangja pedig arra utal, amikor még nincs. Amikor ezzel elkészültem, megint úgy éreztem, hogy le lehet zárni valamit, de azt a praxist, amellyel ezek a művek születtek, továbbra is használom. A mostani, Fillér utcai házunk történetéhez már úgy nyúlok, hogy megvan a sokéves archívummal való matatás gyakorlata. Számomra ez egybefüggő folyamat,

független a családi történetektől. Persze mindig előkerül valami. Például belefutok egy történetbe a kitelepítésről, amikor van huszonnégy órád, hogy mindent összeecsomagolj és elmenj, és akkor a Schwarzenberg nagymama hív egy taxit, és elindul a kitelepítésre. És ez annyira jó kép egy öreg arisztokrata grófnőről. A dédnagyapámról is van egy anekdota, hogy a sírásóknak segített, az apám szerint viszont csak lejárt hozzájuk az öreg beszélgetni. Ettől függetlenül csomó helyen úgy jelenik meg, hogy sírásó volt a kitelepítés idején.

MC: Minden családi vonatkozású művedben tetten érhető az irónia. Ez valami terápia lenne? Például amikor a neves Esterházy Miklóssok arcképét egy dobfelszerelésre ragasztod, amin aztán az öcséd dobol... Az egész nagy családtörténetet, minden pátoszával együtt, zárójelbe teszed.

¶ Igen, ez kifejezetten ironikus dolog volt a részemről. Felajánlottam az öcsémnek, ha egy kicsit is úgy érzi, hogy nyomasztja a neve, amelyet korábban már elég sokan megkaptak, és elég sokat letettek az asztalra, „leverheti” rajtuk. Ehhez képest lazán, finoman elkezdett dobolni. Mondtam neki, hogy azt hittem, rendesen odacsap nekik.

MC: Tehát mégis van ebben egy kis terápia.

¶ Ami a nagyapámmal kapcsolatos, ott lehet, de nála nem is használom az iróniát. Az ő története annyira sokkoló a mai napig, hogy csak nagyon komolyan tudtam a témához nyúlni. De így is kellett nyolc év a *Javított kiadás* után, hogy foglalkozzak vele, be tudjam emelni a munkáimba.

MC: Az apáddal beszéltek a műveidről?

¶ Úgy soha nem mutogattam neki, de néha elvetődött a kiállításaimra. És volt két közös estünk. Az egyik Juhász Annánál a Hadikban, Dés Lacival és Dés Andrással, és volt a Margónak egy estje Winkler Nórával. Ezek apa-fiú beszélgetős programok voltak. Ekkor mondta, hogy az *Orthodromie* és a *Feketés-fehéren* mintha a *Harmonia Cælestis* és a *Javított kiadás* összesűrített verziója lenne.

A dédnagyapámról is van egy anekdota, hogy a sírásóknak segített, az apám szerint viszont csak lejárt hozzájuk az öreg beszélgetni.



Walsin (2011), giclée nyomtatás, 50x50 cm



Cím nélkül (Könyvek) 2017, fa, acél, 45 cm×20 cm×15 cm

Ami persze jól hangzik, de kicsit több munka van a két könyvben, mint a két művemben. A másik, amit mondott, hogy annyira örül, mennyire nem érti néha, amit csinálok. Neki nem volt nagyon köze a képzőművészethez, annak ellenére, hogy voltak képzőművész barátai. Kellett dolgoznia, hogy megértse a műveimet, ami nekem persze tetszett, hogy egyáltalán van olyan, amit ő nem ért.

MC: Az a hagyaték, ami neked jutott, több, mint ami neki, mert te az övét is megkaptad. Tárgyakban és szellemiekben egyaránt. Amikor fából kifaragtd a könyveit, nem akármilyenből, mintha az egész hagyatékot összegyűrtad volna egyetlen műben.

¶ Nagyjából két héttel azelőtt, hogy megtudtam, hogy beteg, hívott az anyám: a kertész szerint három fát is ki kell vágni a kertben, mert ugyan nem látszik, hogy betegek, de belül rohadnak. Ez azért volt fájdalmas mindenkinek, mert az évek alatt kialakult, hogy mind a négyünknek (négyen vagyunk testvérek) lett egy fája, és ebből hármat kivágtak. Anyánk először nem is nagyon mertte elmondani, aztán szólt, hogy a tuskókat félretette nekem. Nem is értettem, hiszen nem vagyok szobrász. De neki mindig vannak megérzései. És talán fél évvel később, amikor náluk jártam, bedobáltam a tuskókat a kocsimba, lemértem az apám könyveit, és kivittem Csepelre az asztalos ismerősömhöz. Lett belőle egy egészen fura tárgyegyüttes: ennek van egy vasból készült, két oldalon zárt tartója, abba kell befelezni a faragványt. Amikor építettük a *Farkasvakság* kiállítását, alig tudtuk berögzíteni, mert ugyan a fa már halott, mégis hihetetlen mozgások vannak benne, a helyiségtől, a páratartalomtól függően. Jó volt látni, hogy él, hogy mozog. Az apámmal közvetlen összefüggésben már nem szeretnék alkotni, noha fotóztam őt a betegsége alatt, az ő felvetésére. Amikor kimentem hozzá, és volt nálam gép, mindig lefotóztam. Lett ebből egy sorozat, az utolsó kockát, bár már előhívtam, még mindig nem mertem megnézni. Az is lehet, hogy soha nem mutatom meg, hogy nem lesz belőle semmi. A nagyapám vagy a távolabbi dolgok esetében érzelmileg nem vagyok ennyire érintett, ugyanakkor igazi kincsesbánya ez a család, az apám is így érezte. Bármihez nyúlsz, van benne anyag, és még közöd is van hozzá.

MC: Az érzelmi feldolgozáson túl a tárgyi hagyaték sorsát is rendezni kellett. Sokakat meglepett, hogy a könyvtár az evangélikus egyházhoz került.

¶ Magyarországon nincsen sok lehetőség, ha intézményben gondolkodsz. Zajlott a Petőfi Irodalmi Múzeummal egy rövid tárgyalás, még Pröhle Gergely vezetése idején. Érdekes persze, hogy Pröhle az evangélikus egyház egyik világi vezetője,



Szilágyi Lenke felvétele

de nem az ő révén került oda a könyvtár. Ez sokkal inkább Fabiny Tamás püspöknek köszönhető, akivel az apám jóban volt. Húszezer kötetről van szó, és ez hatalmas mennyiség. Nem olyan egyértelmű, mint amennyire az elején gondoltam, hogy mindenki örülni fog az Esterházy-könyvtár befogadásának. Pannonhalma merült fel elsőként, ők nem is tudták befogadni, mert több hagyaték is várt már a sorára. De éppen Pannonhalmán találkozott a mamám Fabiny Tamással, és ott kezdődött el egy beszélgetés, az egyház akkor kapta meg az új épületet, én pedig jó ötletnek tartom, egy kicsit fricskának is, hogy nem a piaristákhoz vagy a bencésekhez került.

MC: Merthogy az apád a piaristáknál tanult, és erősen kötődött Pannonhalmához.

¶ Fontos barátsága alakult ki Várszegi Asztrikkal és Varga Mátyással. Testvéreim egy része a ferencesekhez járt Szentendrén, én elkerültem az egyházi oktatást. Esterházy Péter és Gitta Könyvtár a gyűjtemény hivatalos neve, és minden kötet beletartozik, ami a Rómaifürdőn összegyűlt. A mamám nagyon sok könyvet hozott magával a kapcsolatukba, így elég gazdag benne a művészeti anyag. Ugyancsak jelentős a német nyelvű irodalom, a dedikált kötetek mennyisége. Az apám rengeteget olvasott, de nem jellemző, hogy belejegyzetelt, bár ilyen példány is akad néhány. Aztán ott vannak a fordítások, nem is gondoltam, hogy ennyi nyelvre fordították le ennyi könyvét. Közben pedig elkezdődött egy gyűjtés, várnak apámtól származó dedikációkat, és fogunk adni tárgyakat egy kisebb kiállításhoz.

MC: Mi a cél, milyen könyvtár jön így létre?

¶ Helyben olvasható, kutatható, katalogizált könyvtár. Éppen azt akartuk, hogy használva legyen. Egy Esterházy Péter-kutatáshoz remek anyag, mert látható, hogy mit használt a munkáihoz alapanyagként, bár könyvtározott is sokat.

MC: A kéziratok, a levelezés és a fotóanyag végül Berlinbe került.

¶ Pontosabban a Berlieni Művészeti Akadémia archívumába. Szerintem jó döntés lett, az egyik szemem sír ugyan, hogy elkerült, és nagyon sok kritikát kapok érte. Részben értem, de Berlin nem a világ vége, és akár el is kezdhettünk lobbizni, hogy legyen egy magyar irodalmi kutatói ösztöndíj Berlinbe, mert szerintem örömmel mennének ki a fiatalok dolgozni. Olyan helyre került, amelyről tudom, hogy csak egy atomrobbanás pusztíthatja el. Sajnos ezt a magyarországi

Pietiš giclée nyomtatás, balsaftal, 40x30 cm





gyűjteményekről nehéz elmondani. Édesanyámnak is fontos, hogy biztonságban tudja a hagyatékot. A berliniek boldogok, hogy vigyázhatnak az anyagra, amelyről szükségesnek látták, már ment is a restaurátorokhoz, foglalkoznak vele. Értem, hogy azt mondják, egy Esterházy-kutatáshoz magyar könyvtári háttér kell, így ez a helyzet kicsit lassítja majd a kutatásokat, de legalább nyugodtak vagyunk. Ott a Kertész- és a Konrád-archívum is. Hatalmas terhet raktunk le ezzel a döntéssel. A legfontosabb szempont az volt, hogy egyben maradjon az anyag, feldolgozzák, kutathatóvá tegyék és megóvják. Apám a 20. század végi európai irodalom egyik fontos alkotója, Berlin megfelelő hely a hagyatékunk.

MC: Beszéltek róla? Fontos volt az apádnak, mi legyen a kézírataival?

¶ Ez a topik valahogyan kimaradt. Azt azért néha mondta, hogy ha véletlenül találunk egy füzetet, ami úgy néz ki, mintha egy könyv kézírata lenne, és számunkra nem ismert, akkor még véletlenül se gondoljuk, hogy ez egy könyv, és még véletlenül se adjuk ki. Ez nem érinti a levelezéseket. Jelent meg azóta esszé-válogatás, tehát ez nem jelenti azt, hogy soha többé nem lesz Esterházy-kötet. A levelezést hihetetlenül izgalmasnak találom.

MC: Azt szokták mondani, ha valaki azt akarja, hogy a halála után ne publikálják a hátrahagyott dolgait, akkor nem hagyja az utókorra. Vagyis megsemmisíti.

¶ Az apám mindent megőrzött. Ha a HÉV-en hallott valamit, amit felírt egy villamosjegyre, azt is eltette. Csak a *Harmonia* cetlijei négy hatalmas doboz. Nem tudom, ha azt valaki elkezdi feldolgozni... Két évig minden héten kimentem a Rómaira dolgozni az anyaggal. Egy zsúfolt szobát kell elképzelni, az asztalhoz egy kis ösvény vezetett. Én pedig mindent lefotóztam, mert nem tudom, minek lesz egyszer jelentősége, milyen könyvek voltak akkor körülötte, hogy a Kosztolányi volt a Krúdyn, vagy a Krúdy a Kosztolányin. Rémmálom volt az eleje, aztán kezdett tisztulni a kép. Beláttam, hogy mindent elrakott. A levelezéssel csak annyit tudtam tenni, hogy évtizedekre szétbontottam, látszik egy borítékon, mikor és ki küldte, válaszolt-e rá, akkor kapott egy pipát, a hátán pedig ott a válasz piszkozata. Tehát tudjuk, hogy jó esetben melyik levelének lehet valahol a válasza. A műveit is mindvégig kézzel írta. A levelezésben egy idő után áttért az e-mailre, és ettől kezdve minden sokkal átláthatatlanabb. A mai napig bajban vagyok. 2005 körül egy update kitörölte az összes e-mailjét, legfeljebb a másik félnél maradt meg. Sokkal nehezebben rendszerezhető a digitális levelezés, sokkal rövidebben írt, és ha valakit még becsatolnak, akkor tényleg szétcsúszik

a rendszer. Attól fogva lett némileg átláthatóbb, amikor elkezdtem kinyomtatni, ami meg teljesen abszurd.

MC: Egyedül fogtál hozzá?

¶ Valahogy úgy alakult, hogy egyedül. Néha az az érzésem, hogy a képzőművészeti munkáim edzések voltak a nagy feladat előtt, amivel két évet töltöttem el.

MC: A Harmoniában van egy bekezdés arról, a családban milyen jelentősége van az elsőszülött fiú szerepének. Aki ebben az esetben te vagy.

¶ Bizony, a lányoknak ebben a sztoriban nagyon nem osztottak lapot. Most olvastam, hogy a hitbizomány hogyan öröklődik tovább, ha nincs elsőszülött fiú. A dédnagyapámnak négy gyereke volt, három fiú, végül egy lány, és mire hozzá eljutott volna az örökség, már az összes unokatestvére ki lett pipálva, és ha nincs náluk elsőszülött fiú, akkor átszáll a hercegi ágra, és ha ott sincs, na akkor jön a lány. A nyolcadik haláleset után rúghat labdába. Az apám is elsőszülött volt, az ő apja is, és az én Gáspár fiam is, így szépen megmutathatom neki, hogy ez mind nem lesz a tiéd. Nyilván van egy kis felelősség ebben, és ez a temetésen mutatkozott meg leginkább. Jött a külföldi rokonság, és ők ezeket a tradíciókat nagyon komolyan gondolják. Kicsit meg is ijedtem a rám osztott feladattól, de gyakorlatias vagyok: a halottakat el kell temetni, ha meg kell fogni az urnát, megfogom, és leviszem az altemplomba. Hozzám jöttek oda a rokonok, nem a nagybátyámhoz, világos lett rögtön, hogy én lettem a családfő az apám halála után. Szerencsére persze nem úgy kell minden reggel felkelnem, hogy ma mi a dolgom elsőszülöttként. Mennyivel egyszerűbb így, hogy már nincs min osztzkodni. Van ebben persze felelősség, de már nagyon másfajta, mint amilyen száz évvel ezelőtt lett volna.

ESTERHÁZY MARCELL 1977-ben született Budapesten. 2003-ban végzett a Magyar Képzőművészeti Egyetem intermédia tanszékén. Tíz éven keresztül élt Franciaországban, Marseille-ben és Párizsban. 2004-ben elnyerte a Lucien Hervé és Rudolf Hervé-díj zsűri különdíját, 2009-től 2011-ig Derkovits-ösztöndíjas. 2015-ben az Európai Fotóhónap Díj jelölje. Művei megtalálhatók magán- és közgyűjteményekben (MNG, Ludwig Múzeum, Kiscelli Múzeum, Kortárs Művészeti Intézet – Dunaújváros). Legutóbbi nagyobb önálló kiállítását *Farkasvakság* címmel az acb Attachment Galériában láthatta a közönség.

